

Αριθ. 17.
Έτους Δ.

ΓΕΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

Τιμή της Συνδρομής.
Έτησία, Τάλαρα Δίστηλα 6.
Εξαμηνιαία 3
Τριμηνιαία 1 1/2

Αί συνδρομαί γίνονται ένταυθα μέν εν τῷ Γραφείῳ τῆς Εφημερίδος, εἰς ὅλα δὲ τὰ λοιπὰ μέρη τοῦ Κράτους, παρα τοῖς Επιστάταις τοῦ Ταχυδρομείου.

ΕΝ ΛΙΓΙΝΗ, ΤΕΤΑΡΤΗ, 27 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1829.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ.

Αξιωματικαὶ Εἰδήσεις.

Εἰς Ἀθηνῶν, 18 Φεβρουαρίου.

Εἰς τὰς 8 τοῦ τρέχοντος ὁ Μαχμούτ-Πασσας ἐσηκώθη μετ' ὅλου τοῦ στρατοπέδου του ἀπὸ Λεβαδίας, Πέτραν καὶ Δαυλείαν, καὶ εἰς τὰς 10 ἐπέλασε τὴν Μωυδουνίτσαν καὶ τὰς Θερμοπύλας διευθυνόμενος εἰς Ζητοῦνι. Φαίνεται, ὅτι τὸ περισσότερον μέρος τοῦ στρατεύματός του διεβίβασεν ἐκεῖ ἀφήτας μόνον ὡς περίπου χιλίους Ἀλβανούς εἰς Φοντάναν, Μωυδουνίτσαν, καὶ Θερμοπύλας. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν τῶν 8, ἡ Ἑλληνικὴ μίξα ὑπὸ τὸν μοιραρχὸν Σαχίνην ἀπεβίβασε τετρακσίους στρατιώτας εἰς Λιβάδαν, οἵτινες βοηθούμενοι ἀπὸ τὸ ἀτμικίνητον ἐκυρίευσαν ἐν ἐκεῖ ἐνρίσκόμενον κανονστάσιον τῶν ἐχθρῶν λαβόντες τρεῖς κανόνια, καὶ ὀλίγα πολυμεφεῖδια.

Εἰς τὰς 13 ὁ Στρατάρχης καὶ ὁ Πληρεξούσιος Τοποτηρητὴς ἐντάμωθέντες εἰς Ἀσπρασπήτια διώρισαν ἀμέσως τὸν χιλιάρχον Κριεζώτην, καὶ τὸν χιλιάρχον Δωδοιωνίτην νὰ ὑπάγουν μετὰ τὰ ὑπ' αὐτοὺς σώματα εἰς Τυρκοχωρί, καὶ νὰ πολιορκήσουν χωρὶς ἀναβολὴν τὴν Φοντάναν.

Διέταξαν τὸ σῶμα τοῦ Χ. Χρήστου, συριστάμενον ἀπὸ 120 ἵππους καὶ 400 πεζοὺς, νὰ τοποθετηθῇ εἰς Λεβαδίαν, τὴν δὲ χιλιάρχον τοῦ Χριστοδούλου Χ. Πέτρου, εἰς Πέτραν.

Τὰ σώματα τοῦ ἀρχηγοῦ Εὐμορφοπούλου καὶ χιλιάρχου Βάσου, ἐνδυναμωθέντα ἀπὸ διακσίους ἐκλεκτοὺς στρατιώτας ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ πεντακισιάρχου Ἀποστολάρα, διετάχθησαν νὰ κινηθῶν πρὸς τὰς Θερμοπύλας, βοηθούμενα ἀπὸ τὰ ἐκεῖ ἐνρίσκόμενα πλοῖα. Τὸ Γ. Στρατόπεδον καὶ ὁ Στρατάρχης μένουσιν εἰς Ράχιδαν. Ὁ Πληρεξούσιος Τοποτηρητὴς ἐστρατοπέδευσε προσωρινῶς εἰς Δελφούς (Καστρί). Τὰ δὲ λοιπὰ σώματα τοῦ χιλιάρχου Τζαβέλα, Στράτου, καὶ Βέρη μένουσιν τοποθετημένα εἰς τὸν Παρνασσὸν καὶ Ἑλικῶνα, ὥς ὅτου γνωρισθῶν σαφῶς τὰ κινήματα τῶν ἐχθρῶν.

Λέγεται δὲ εἰς τὸ Ζητοῦνιον κατοικοῦντες Τούρκοι μεταφέρουσιν τὰς εὐκαταστάσεις καὶ τὰ ἐπιπλά των εἰς Λάρισσαν. Τούτο δὲ ἐμφαίνει τὴν ἀκρὰν δειλίαν, τὴν ὁποίαν δίσπειραν εἰς αὐτοὺς ἡ ἀποτυχία τῆς τελευταίας ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἑλλάδι εἰσβολῆς των καὶ ἡ νεωστὶ γινουμένη διέθνησις των στρατευμάτων μας μετὰ τὴν ἐκείσε ἀρτίαν τοῦ Πληρεξουσίου Τοποτηρητοῦ τῆς Κυβερνήσεως Κ. Αὐγουστίνου Α. Καποδίστρια.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ.

Ἀποσπάσματα ἐκ τοῦ λόγου τοῦ στρατηγοῦ Λαμάρκα ἐκφωνηθέντος ἐν τῇ Βουλῇ τῶν Ἀντιπρο-

σώπων τῆς Γαλλίας κατὰ τὴν 6 τοῦ Φεβρουαρίου Ν

« Ἀπὸ ἐπτά ἐτῶν, ὡς ἐξεύρετε, τὸ αἷμα τῶν Ἑλλήνων ἔτρεχε ποταμίδον, καὶ ἀπὸ ἐπτά ἐτῶν Κυβερνήσεις τινὲς εὐρίσκουσαι ἰσχυρογνωμόνως ἀρχὴν νομιμότητος εἰς μακρὰν καὶ ὠμὴν καταδυναστείαν, δὲν ἔδειχναν πρὸς αὐτοὺς οὐδὲ εὐσπλαγχνίας αἶσθημα· ἀλλὰ ζωντὰ συμπάθεια ἤνονεν ὅλους τὰς λαοὺς, καὶ τὸ σύνθημα τῆς ἀνεξαρτησίας ἔμελλε νὰ σηματοῖ ἀπὸ τὴν Γαλλίαν ἐκείνην, ἥτις καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς τῆς μοναρχίας ἦλθεν εἰς βοήθειαν τῶν καταδυναστευομένων. Δὲν ἐξέτεινεν αὕτη χεὶρα κραταίαν εἰς τὸν Γουστάβον πολέμυντα ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας τῆς Γερμανίας, εἰς τὸν Νασὼ, εἰς τὸν Βασιγκτῶνα; Ἡδύνατα δὲ ἐπὶ τοῦ ἐκγόνου τοῦ Ἀγίου Λουδοβίκου νὰ μὴν κάμῃ τοῦτο εἰς σφαζμένους χριστιανούς;

« Χρέος ἄρα ἱερὸν ἐξεπλήρωσαν οἱ ὑπουργοί μας, προτείναντες, ἢ συμπαράξαντες καὶ, τὴν συνθήκην τῆς 6 Ἰουλίου. ἀλλὰ πῶς τὴν ἐξετέλεσαν; Δὲν ὑπετάχθησαν εὐπειθέστατα εἰς ἐξωτερικὰς ἐπιρροάς; Δὲν ἐλησμώνησαν ὅτι εἶχον μεγαλήτερα, ἀξιώτερα νὰ πράξωσι, καὶ ὅτι ἐλευθερόνυστα τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸν Ὀθωμανικὸν ζυγὸν ἢ Γαλλία, εἶχε νὰ φροντίσῃ ἐπὶ τοῦ παρόντος, μάλιστα δὲ ἐπὶ τοῦ μέλλοντος, περὶ συμφερόντων, τὰ ὅποια ὅλως ἦσαν ἴδια αὐτῆς; Δὲν δέλω ἐξετάσει, ἂν ἡ εἰς Πελοπόννησον ἐκστρατεία ἦτον ἀναγκαία· ἂν οἱ ἠνωμένοι στόλοι δεικνυόμενοι ἔτοιμοι νὰ εἰσβάλωσιν εἰς τὸν Ἑλλήσποντον καθ' ὃν καιρὸν οἱ Ῥώσοι διέδαινον τὸν Δούναδιν, δὲν ἤθελον λάβει ἀπὸ τὸν Σουλτάνον δι' ἀπλῆς ἀπειλῆς ὅ τι ἡ διπλωματία θέλει ζητήσει ἴσως εἰς μάτην· δὲν δέλω ἐξετάσει, ἂν τὰ πλοῖά μας δάφνηφοροῦντα ἐκ Νεοκάστρου δὲν ἠδύνατον ἀδιάσωστὶ τὴν Ἰσραήμ ν' ἀναχωρήτῃ ἀπὸ τὴν ἱερὰν ἐκείνην γῆν, τὴν ὁποίαν εἶχε καταστήσει ἔρημον· πρέπει ἄλλως νὰ ὁμολογήσω, ἐπειδὴ ἔχω ἐνδόμυχον πεποιθήσιν, ἀφοῦ ἡ ἐκστρατεία συνεφωνήθη, ἀφοῦ συγκατενεύθη, ἔπρεπε νὰ γένη εἰς σχέδιον εὐρυχωρότερον, καὶ νὰ ἐκτελεσθῇ μετὰ δυνατότερα μέσα.... »

« Ἀποκαμὼν διὰ τὰς ἡττάς μας, καὶ ἐλπίζων νὰ καταπαύτῃ αὐτάς, ὁ Κύριος Χιττεῦλος, διώρισε τὸ 1762 δύο στρατάρχας, τὸν Σουβίσην καὶ τὸν Βατρίεν, νὰ διακώσιν ἐκ συμφώνου τὸ στράτευμα· ἐνταῦθα δὲ ἔκαμαν πλειότερον ἢ οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ κάλλιον ἢ ὁ ὑπουργὸς τοῦ ἸΕ' Λουδοβίκου. Δὲν διευθύνουν δύο ὑπατοὶ, οὔτε δύο στρατάρχαι, τὰς πολεμικὰς μας, ἀλλὰ τρεῖς πρέσβεις, καὶ τρεῖς πρέσβεις.

διαθέσεων δυνάμεων. Ὡς ἡ ποία συμφωνία, ποία ἁρμονία !
 Ὁ δὲ ἐνθυμούμενος τὸ πρότερον ἐπαγγελλά του ὁ πρέσβυς
 τῆς ὑγενοῦς ταύτης Γαλλίας, ἀγαπῶν νὰ κόπῃ τὸν Γόρ-
 διον ἔσμον, Δέλη νὰ ἐκστρατεύσῃ τὸ στράτευμα, Δέλη
 νὰ ἀφῇ τι τέλος· ὅταν ὑποστηρίζεται ἀπὸ τὸν τῆς Ῥωσίας,
 ἥτις καθ' ὅλα σχεδὸν ἔχει συμφέροντα ταῦτα τῶν ἡμετέρων,
 ὁ πρέσβυς τῆς τρίτης δυνάμεως, ὅστις μόνος ἔχει ὁδηγίας
 Δέλη, ὅστις ἐξεύρει τί συμφέρει εἰς τὴν Ἀγγλίαν, καὶ
 δὲν θέλει, οὔτε ἐπιτρέπει ἄλλο τι παρ' ὅτι συμφέρει εἰς
 αὐτὴν, σταματᾷ τὴν ζέσιν μας, καὶ μᾶς καταδικάζει εἰς
 τὴν ἀνάπαυσιν. Τί δὲ ἀπέβη ἐκ τῆς παραδόξου ταύτης
 καταστάσεως τῶν πραγμάτων; τὸ νὰ ἐξοδεύσωμεν κάμπο-
 σοὶ μῆνας εἰς ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον ἠδύνατο νὰ ἐκτελεσθῇ εἰς
 ὀλίγας ἡμέρας· τὸ νὰ γεμισθῇ ἀσθενῶν ὁ στόλος μας· τὸ νὰ
 φεινευθῶσιν ἀπὸ τὸν πυρετὸν ἐκεῖνοι, οἵτινες ἦσαν μακάριοι,
 εἰς ἀπώθησκον ἀπὸ τοῦ βόλιον· καὶ τὸ ὅποιον εἶναι πολλοῦ
 ἄξιον εἰς τὴν φθονοῦτάν ἡμᾶς Δύναμιν, νὰ θυσιάσωμεν τοὺς
 στρατιώτας μας καὶ τοὺς θησαυροὺς μας εἰς ἐκστρατείαν,
 ἥτις μὴ φέρουσα κάμμιναν νέαν λάμψιν εἰς τὰ ὄπλα μας,
 δὲν θέλει ἐπιφέρει κανέν ὠφέλιμον ἀποτέλεσμα οὔτε διὰ
 τὴν Γαλλίαν, οὔτε διὰ τὴν ταλαίπωρον Ἑλλάδα.

Ἡ φύσις ἐχάραξε διὰ σταθερῶν ὁρίων, δι' ἀμετακινήτων
 φραγμῶν, τὰ σύνορα τῶν ἐπικρατειῶν. Συνεχῆς στενοχωρία
 βασανίζει ἐκείνους; οἵτινες ἀκόμη δὲν ἔφθασαν εἰς αὐτὰ
 πραγματικὴν δὲ ἐξασθένησιν τιμωρεῖ ἐκείνους, οἵτινες τὰ
 ὑπερέβησαν. Ποία ἦσαν διὰ τὴν Ἑλλάδα ταῦτα τὰ ὅρια;
 Ἐὰν ἤθελες νὰ κάμῃς ἔθνος ἰσχυρὸν, ἱκανὸν ν' ἀνθίσταται
 μόνον εἰς τοὺς προτέρους δυναστευτάς του, ἔπρεπε νὰ ἐνώ-
 σῃς μὲ αὐτὸ τὴν Θεσσαλίαν ὅλην, καὶ φέρων μίαν γραμ-
 μὴν ἀπὸ τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου εἰς τὸ ἀκρωτήριο Σιδάρι,
 νὰ τὴν βάλῃς ὑπὸ τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ Ὀλύμπου καὶ τῶν
 πολυαριθμῶν αὐτοῦ ἀντιστηριγμάτων. Ἐὰν δὲ ἤθελον νὰ τὴν
 καλασθῇσιν ὑποδεεστέρα, ἀλλ' ὅμως καὶ νὰ τὴν δώσωσιν
 ἀρκετὴν δύναμιν, ἀρκετὴν ἑκτασίν, ὥστε νὰ περιέχῃ ἐν
 ἑαυτῇ στοιχεῖα ὑπάρξεως καὶ ἀνεξαρτησίας, ἔπρεπε νὰ προσ-
 θέσωσιν εἰς αὐτὴν τὴν Δεβαδίαν, νὰ τὴν ἀποδώσωσι τὰς
 ἀθανάτους Θερμοπύλας τῆς, καὶ τὰ ὅρια αὐτῆς καταβαί-
 νοντα ἀπὸ τῶν πηγῶν τοῦ Σπερχιοῦ εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ
 Καλαμά, καὶ εἰς αὐτὸν τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον, νὰ τὴν
 χορηγήσωσι μέσα εὐκόλα ν' ἀποκρούῃ πᾶσαν εἰσβολήν. Ἡ
 Εὐβοία, ἡ Κρήτη, ἡ Κεφαλληνία, καὶ εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἤθελε
 νὰ ἐξαλείψῃ καὶ ἐξιλεώσῃ τὸ μνημόσυνον τῆς Πάργας, αὐ-
 τὴν ἡ Κέρκυρα ἔπρεπε νὰ συμπεριλαβάνωνται.

Ἀντὶ δὲ τούτων τί ἐπραξάν; Δὲν ἠλευθέρωσαν εἰμὴ
 τὴν Πελοπόννησον, καὶ ἐσλάθησαν εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλ-
 πον ! Τὴν ὀλίγην ταύτην γῆν μετὰ τῶν Κυκλάδων οἱ ἐν Λον-
 δίνῳ συνεδρεύοντες τρεῖς πρέσβεις διεκήρυξαν, τὴν 16 Νο-
 εμβρίου, ὅτι ἐτέθη ὑπὸ τὴν προσωρινὴν προστασίαν τῶν
 τριῶν δυνάμεων. ΤΗΝ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΝ !
 Καταδέχθητε, Κύριοι, νὰ σταθμίσετε ταύτας τὰς λέξεις·
 θέλουν ἄρα νὰ εἰπωτὶν ὅτι ἅπαξ ἀναγνωρισθείσης ἀπὸ τὴν
 Πόρταν τῆς ἀνεξαρτησίας, δὲν θέλουν πλέον τὴν προστα-
 τεύει· ἀλλ' ἂν ἐκραγῶσι νέαι ἐχθροπραξίαι, ποῖος θέλει
 τὴν ὑπερασπισθῇ; Ἐκεῖνος ὁ ἰσθμὸς, ὅστις φαίνεται τόσον
 στενός, δὲν κλείεται μὲ κάμμιναν ἀκρόπολιν· θέλουν τάχα
 σκάψῃ τὸ ὄρυγμα, τὸ ὅποιον εἰς μάτην ἐπεχειρίσθησαν οἱ
 ἀρχαῖοι ἀπὸ τοῦ Κορινθιακοῦ μέχρι τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου;
 Ἀκολουθοῦντες τὰ ἴχνη τῶν Βενετῶν, θέλουν μεταναστήσει
 τὸ Ἐξαμίλλιον, τὸ τεῖχος ἐκεῖνο τὸ ὑπὸ ἑκατὸν τριάκοντα
 πύργων ὑπερασπιζόμενον, καὶ τὸ ὅποιον οἱ βάεβαροι διήλ-

θον μὲ τόσῃν εὐκολίαν. Εἰς μάτην ἤθελον καταστήσει ταύ-
 τὴν τὴν γραμμὴν ἐπὶ φοβερωτέραν. Ὁ κόλπος εἶναι στενός-
 τας, ὥστε τὰ ἐκ τοῦ κατάντικρου παραλίου ἀναχωροῦντα
 στρατεύματα ἀποβαίνουν εὐθὺς εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Ἀχαΐας,
 καὶ δύνανται νὰ περικυκλώσωσιν ὅλα τὰ ὀχυρώματα, τὰ
 ὅποια ἤθελον κατασκευασθῇ.

Ἀφίνομεν λοιπὸν τὴν Ἑλλάδα εἰς τὴν διάκρισιν ἐχθροῦ
 ἀδυσωπήταν· τὴν ἀφίνομεν πολλὰ ἀδύνατον, ὥστε νὰ σχη-
 ματίζῃ σῶμα ἔθνους· τὴν ἀφίνομεν μηδὲν οὕταν καὶ μηδὲν
 ἐσομένην. Οἱ στρατιῶταί μας ἐπανερχονται χωρὶς νὰ ἐκπλη-
 ρώσωσι τὸ ἔργον των, χωρὶς νὰ ἐλευθερώσωσι τὰς Ἀθήνας,
 τὰς Θήβας, καὶ τὴν γῆν ἐκείνην τοῦ Μεσολογίου, ὅπου
 ἀναπαύονται ἀναμεμιγμένα τὰ λείψανα τῶν νικητῶν τῆς
 Ναυπάκτου καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἡρώων, οἵτινες πρὸ ὀλίγου
 ἠξιώθησαν τὸν θαυμασμὸν τοῦ κόσμου.

Τίς εἶναι λοιπὸν ἡ δύναμις ἡ Δελησασα, ἡ ἐπαγαγούσα
 τοιοῦτον ἀποτέλεσμα; Ἡ Γαλλία; Ὁχι βέβαια. Συμφέ-
 ρον τῆς εἶναι νὰ γένῃ ἡ Ἑλλὰς δυνατὴ καὶ ἀνεξάρτητος· νὰ
 ἐγεσθῇ ἐπὶ τῶν αἰγιαλῶν τῆς Μεσογείου ἔθνος, μετὰ τοῦ
 ὁποίου νὰ δύναται νὰ κάμῃ ἐπωφελεῖς συμμαχίας, ἔθνος,
 τὸ ὅποιον πολὺν καιρὸν καταγιγνόμενον εἰς τὸ νὰ ἐπανορθώσῃ
 τὰ ἐρείπιά του, νὰ συνηθίσῃ ν' ἀναλίσκῃ τὰ προϊόντα τῆς,
 καὶ τὸ ὅποιον νὰ εἶναι ἠνωμένον μὲ ἡμᾶς διὰ τοῦ διπλοῦ
 δεσμοῦ τοῦ συμφέροντος καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης. Ἡ Ῥω-
 σία πρέπει νὰ εὐχεται τὰ αὐτά. Τὸ ἀποτέλεσμα ἄρα τοῦτο
 εἶναι ἔργον τῆς Ἀγγλίας; Ναί, αὕτη οὕσα κυρία τοῦ
 Γιβραλτάρ, τῆς Μάλτας, τῆς Κερκύρας, βασιλεύει εἰς τὴν
 Μεσόγειον, κάμνει ἐν αὐτῇ ὅλον σχεδὸν τὸ ἐμπόριον τῆς
 Ἀνατολῆς, καὶ ἀνθίσταται εἰς τὸ νὰ ἐγεσθῇ τις Δύναμις,
 ἥτις ἠδύνατο εἰς τὸ μέλλον νὰ γένῃ ἀντίζηλός της. Ἡ Ἀγ-
 γλία θέλει ὥστε τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος νὰ μὴ εἶναι ἄλλο
 εἰμὴ ἀδύνατός της καὶ ἀσύστατος φυλὴ, διὰ νὰ τὴν προ-
 στατεύῃ, καθὼς προστατεύει τὴν Κέρκυραν, καὶ νὰ ἔχῃ
 οὕτως ἄλλην μίαν ἀκόμη ἀποικίαν.

Εἰς αὐτῆς ἄρα τὴν ἐπιρροὴν ὑπεχωρήσαμεν μὴ κάμνοντες
 εἰμὴ ἀδύνατον καὶ ἀτελὴ ἐκστρατείαν. Εἰς τὴν ἐπιρροὴν
 ταύτην, ἥτις μᾶς ἔγεινε πολλάκις ὀλεθρία, ὑπακούομεν
 ἀκόμη, ἀναχωροῦντες ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, χωρὶς νὰ δώσωμεν
 εἰς αὐτὴν σύνορον, χωρὶς νὰ βεβαιώσωμεν τὸ μέλλον αὐτῆς,
 χωρὶς νὰ λάβωμεν τοιοῦτοτρόπως τὸ βραβεῖον τῶν θυσιῶν
 μας. Καὶ τίς μᾶς ἐμπνέει, τίς μᾶς ἐπιτάττει τὴν ἀπερ-
 ὀριστον ταύτην ἐμπιστοσύνην εἰς ἐκείνους, οἵτινες τοσαῦ-
 τον καιρὸν ἐδείχθησαν ἐχθροί μας; Τίς ἐπιτρέπει, τίς
 δικαιώνει τὴν λήθην ταύτην τῶν παρελθόντων; Δὲν θέλω
 σᾶς ἐρωτῆσαι, ἂν πιστεύετε ὅτι ἡ Ῥώμη ἤθελεν ἀκολουθή-
 σει τὰς προτροπὰς τῆς Καρχηδόνας, εἰς τὴν Καρχηδόνα ἤκουε
 τὰς συμβουλὰς τοῦ Ἀννίβα· διότι δὲν βλέπω ἐν ταῦτα οὔτε
 τὴν Ῥώμην, οὔτε τὴν Καρχηδόνα, οὔτε τὸν ἥρωα μάλιστ',
 ὅστις εἶχε πάντα παρὰ τῆς ἀγχινοῖας του καὶ οὐδὲν παρὰ
 τῆς τυφλῆς καὶ παλιμβόλου τύχης· ἀλλὰ θέλω σᾶς ἀνα-
 μνήσει ὅτι ἐκεῖνη ἡ Κυβέρνησις, ἥτις θέλει νὰ μᾶς ἔλκῃ
 ὀπισθεν τῆς, ἔχει συμφέροντα ἀντικείμενα τῶν ἡμετέρων,
 συμφέροντα, εἰς τὰ ὅποια εἶναι ἐτοιμὴ νὰ θυσιάσῃ τὸ πᾶν.
 ὅτι, βαδίζει ὁδὸν ἀμετάτρεπτον, καὶ δὲν παύει νὰ τὴν ἀκ-
 λωθῇ, εἰς ὅποιονδήποτε χεῖρας καὶ ἀντικειμένῃ ἡ κυβερνή-
 σις, εἴτε βασιλικῇ, εἴτε δημοτικῇ, τοῦ Πίπτον ἢ τοῦ
 Φόξ, τοῦ λαμπροῦ Κάνινγκος, ἢ τοῦ διαδόχου αὐτοῦ.

Ἀς τὴν μιμηθῶμεν λοιπὸν κατὰ τὸ φιλόπατρι τῆς,
 κατὰ τὸν ἐθνισμὸν τῆς· ἂς ἔχωμεν καὶ ἡμεῖς ἴδιαν καθ'
 ἡμᾶς πολιτικὴν, σχέδιον ἀποφασισμένον, καὶ μὴ ἀμελή-

οὐ μὲν γὰρ μέσον τοῦ νὰ καταστήσωμεν τὴν Γαλλίαν εἰς τὴν τάξιν, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ κατέχῃ ἀνάμεσον τῶν ἐθνῶν. • Τολμῶ λοιπὸν νὰ προτείνω εἰς τὴν Βουλὴν ν' ἀντικαταστήσῃ εἰς τὰς λέξεις ταύτας, μὲ τὰς ὁποίας ἀποτελεῖται τὸ τέταρτος παράγραφος (τῆς πρὸς τὸν λόγον τοῦ Βασιλέως παντήτως) • Συμμετέχομεν τῆς ἐλπίδος ὅτι οἱ ἀγῶνες σας δὲν θέλου ἀποδοῦν ἀτελεσφόρητοι, καὶ ὅτι μεγάλη καὶ ἀφιλοκερδὴς πολιτικὴ θέλει τελειώσῃ τὸ παρὰ τῶν ἱερῶν τῆς ἀνθρωπότητος συμφερόντων ὑπαγορευθὲν ἐπιχειρήμα •, τὰς ἐξῆς ταύτας, αἵτινες μὲ φαίνονται διαφανιστικώτεραι:

• Προηγουμένη εἰς νέας θυσίας ἢ τῶν Ἀντιπροσώπων Βουλῇ, δὲν ἀμφισβᾷ ὅτι οἱ ὑπουργοὶ τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος, ἀποσκορακίζοντες πᾶσαν ἐξωτερικὴν ἐπιρροήν, θέλου ἀγωνισθῇ πάσῃ δυνάμει διὰ νὰ βεβαιώσωσιν ὑπαρξ.ν ἐλευθερίαν καὶ ἀνεξάρτητον εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ἐκ τοῦ λόγου τοῦ Κυρίου Λαφίττου ἐκφωνηθέντος τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐν τῇ Βουλῇ τῶν Ἀντιπροσώπων.

• Ὁ πόλεμος τῆς Ἀνατολῆς καλύπτει, Κύριοι, ὡς δὲν ἀγνοεῖτε, βχυτέρας φιλονεικίας παρὰ τὰς ὁποίας προαγγέλλει κατ' ἐπιφάνειαν αὐτὸς δὲν εἶναι εἰμὴ πρόφασις εἰς ἀντιζηλίας μεγαλητέρας καὶ κινδυνωδεστέρας. Δύο φιλοδοξίαι παραφυλάττονται καὶ μετροῦσιν ἀλλήλας ἀπὸ πολὺν καιρὸν καὶ ἔχουν ἐναντία συμφέροντα εἰς τὴν Ἀνατολήν, εἰς τὴν Ἀρκτὸν, εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Ἡ μὲν νέα καὶ σφργῶσα, θέλει τὸν πόλεμον ἢ δὲ ἀποκαμωμένη, ἀλλὰ δυνατὴ ἀκόμη, θέλει τὴν εἰρήνην, καὶ τοῦτο μόνον εὐχεται ὡς ἀγαθόν. ἐφείλκυσε δὲ εἰς ἐαυτὴν ἄλλην μίαν Δύναμιν, ἐκείνην λέγω, ἣτις ἀπὸ τὰς ὀχθας τοῦ Δουναβίου καταδυναστεύει τὴν Ἰταλίαν, ἣτις ἤθελε νὰ ἐμποδίσῃ τοῦ νὰ μετανήσῃ ἢ ἐλευθερία εἰς τὰ παράλια τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, καὶ τῆς ὁποίας αἱ διαθέσεις συμφωνοῦν μὲ μόνον τοὺς φθονοῦντας τὴν Ῥωσσίαν καὶ τοὺς ἐχθρευομένους τὴν ἐλευθερίαν. Ἡ κεντρικὴ Εὐρώπη εἶναι μόνῃ ἀπηλλοτριωμένη τῆς ἐρίδος. Ἡ Προυσία, καὶ ἔτι πλέον ἡ Γαλλία, δὲν διαζονται εἰς τὴν ἐκλογὴν. Ἡ συνέσις των θέλει δυνηθῇ νὰ διατηρήσῃ τὴν ἡσυχίαν τοῦ κόσμου, καὶ ἡ ἐκλογὴ, τὴν ὁποίαν θέλου κάμει κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ πολέμου, θέλει ἀποφασίσῃ περὶ τῆς τύχης αὐτοῦ.

Ἐὰν ἡ Γαλλία, πρὸς τὴν ὁποίαν ἐστράφησαν τὴν σήμερον ὅλων τὰ ὄμματα, εἶναι σταθερὰ καὶ σθερὰ, καὶ ἄκουσα θέλει γένῃ ἡ κρατοῦσα τοῦ κόσμου. Ὅτι κάμει διὰ νὰ διαφυλάξῃ τὴν εἰρήνην δι' ἐνλίμου πολιτικῆς, θέλει εἶναι ἐπαίνων ἄξιον. Καταλαμβάνει δὲ τις ἔτι πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον αὐτὴ δύναται, μίαν στιγμὴν, νὰ ἐνωθῇ μὲ τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν Αὐστρίαν, μετὰ τῶν ὁποίων περιπλέον δὲν ἔχει παρὰ τοῦτο τὸ συμφέρον κοινόν. Ἐπέκεινα ὅμως τοῦ τέγματος τούτου, ἐπέκεινα μιᾶς στιγμῆς, καθεστὶ εἶναι σφάλμα, εἶναι προδοσία τοῦ κοινοῦ συμφέροντος. Ἐὰν, ὅταν γένῃ χρεία νὰ ἐκφρασθῇ τὰς διαθέσεις τῆς ἡ Γαλλία, παρεφωρῶσεν αἰσχροῦς ἂν ἐκηρύττετο μὲ τὸ μέρος τῶν Δυνάμεων, αἵτινες ποτὲ δὲν ἤθελον παραιτήσῃ, ἢ ἤθελον ἐπαναλάβῃ τὰς παραδόσεις τοῦ λόρδου Καστλερῆγου ἂν ἐκηρύττετο διὰ τῶν κακῶν τούτων προφάσεων ἐναντίον τῶν Δυνάμεων, αἵτινες δὲν ἔχουν ποτὲ ν' ἀντιμάχωνται πρὸς αὐτὴν περὶ τῶν φυσικῶν τῆς ὀρίων, τότε ἡ Γαλλία θέλει πταίσει πταῖσμα ἀνεπανόρθωτον, καὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες ἤθε-

λον τὴν κάμει νὰ σφάλῃ, ἤθελον εἶναι προδοταί ἄξιοι τοῦ μίσους καὶ τῆς καταδρομῆς τῆς.

Δὲν ἤλθομεν, ἀγαθὴ τύχη, Κύριοι, εἰς τὸν ἄκρον ἐκείνον βαθμόν. Ὁ κόσμος, ἀγαθὴ τύχη, δὲν διηρέθη ἀκόμη τόσον πολὺ, ὥστε νὰ μετρᾷ τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἐχθρούς του· ἀλλ' αἱ προαιρέσεις διαγγέλλονται πολὺ πρότερον ἢ κηρυχθῶσι· φανερόντα δι' εὐαρεστήσεων καὶ χαριεντισμῶν.

Ἐὰν, φερεῖται, Κύριοι, ἐξοδεύσαντες εἰς τὴν Ἑλλάδα μεγάλας χρηματικὰς ποσότητας μὲ σκοπὸν γενναίων καὶ πολιτικῶν, ἤθελαν ἐξαίφνης παραιτήσῃ τὸ ἔργον μας εἰς τὴν ἀρχὴν του· ἂν, διὰ νὰ εὐαρεστήσωμεν μίαν αὐλήν, ἐχόμεν συγκατανεύσει, ὥστε αἱ Ἀθηναὶ νὰ μὴν εἶναι τῶν Ἑλλήνων, δὲν ἦτο τοῦτο ἀδυναμία εἰς τὴν πολιτικὴν μας; Καλῶς ποιοῦντες ἐστείλαμεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τοὺς στρατιώτας μας, καὶ καλῶς ποιοῦντες βέβαια μετακαλοῦμεν αὐτοὺς, διότι δὲν ἔπρεπε νὰ τοὺς ἀφήσωμεν πολὺν καιρὸν ἐκτεθειμένους πέραν τῶν θαλασσῶν· ἀλλὰ πρὸ τῆς ἐπιστροφῆς των δὲν ἠδυνάμεθα ἄρά γε ν' ἀπαιτήσωμεν κατὰ πλεῖον τὸν ὅσον διὰ τὴν ἄμοισον ἐκείνην Ἑλλάδα;

Ναὶ μὲν δὲν γνωρίζομεν τὸ αἶτιον (εὐ ἔχον ἴσως) τῶν θυσιῶν τούτων· τὰ φαινόμενα ὅμως δὲν μᾶς εἶναι ἀγαθὰ. Δὲν ἦτο λυπηρὸν τοῦ νὰ εἰπωσιν ὅτι ὑπήγαμεν μὲν εἰς τὴν Πελοπόννησον διὰ νὰ εὐαρεστήσωμεν εἰς μίαν δύναμιν, ἐπεστρέψαμεν δὲ διὰ νὰ εὐαρεστήσωμεν εἰς ἄλλην μίαν;

Ἐὰν ἡ Τελευταία αὐτὴ ὑπόθεσις δὲν εἶναι ἀληθὴς, εἶναι καὶ λυπηρὸν τοῦ νὰ κάμουν οἱ διὰ λόγου χαριεντισμοί, ὥστε νὰ πιστεύῃ τις ὅτι προκρίνομεν τὴν κινδυνώδη μερίδα. Εὐχαριστίαι εἰς τὸ Ἀγγλικὸν ναυτικὸν ἀπονέμεσθαι διὰ τὴν εἰλικρινῆ αὐτοῦ συνδρομὴν, καὶ ἀναμφισβότως εἶναι τιμῆς ἄξιον τοῦ λαμπροῦ ἐκείνου ναυτικοῦ· ἀλλ' ἐν τούτοις ἀποσιωπῶνται τὰ περὶ Πορτογαλλίας.

Ἡ Ἀγγλικὴ αὐτὴ θέλει σιωπήσῃ ὡσαύτως, καὶ θέλει κάμει καλῶς· ἀλλ' ἡ σιωπὴ ἡ ἰδική μας εἶναι ἄρά γε σιωπὴ ἐκ προσοχῆς; Τὸ ὕψος τῶν ἀξιωματικῶν τῆς Ἀγγλίας ἐφημερίδων, καὶ οἱ διαδοθέντες ψιθυρισμοὶ πρέπει νὰ προσηλωσῃ τὴν προσοχὴν μας εἰς τοιαύτην ἀποσιώπησιν.

Ἐξεύρω, Κύριοι, πόσῃ προφύλαξιν χρειάζονται τὰ μεγάλα ταῦτα ἀντικείμενα· ἀλλὰ χωρὶς ν' ἀπαίτῃ διασαφίσεις, τὰς ὁποίας δὲν δύναται ἴσως νὰ μᾶς δώσωσιν, ἡμῶν ἴδιον εἶναι νὰ εἰπωμεν ὅτι θέλομεν, ὅτι θέλομεν ἰσχυρῶς, ἡ Γαλλία νὰ γαλλίξῃ· ἂν δὲ ποτε πρέπη νὰ εἶναι καὶ τι πλέον, ἡ δόξα τῆς, τὰ συμφέροντά τῆς, ἡ ἐλευθερία τῆς θέλου, ὥστε αὐτὴ οὐτε ν' αὐστηρίξῃ, οὐτε ν' ἀγγλίξῃ.

(Συνταγματικῶς.)

Τῷ φίλῳ μοι Δ. Ἀθανασίῳ Πετσάλῃ, εἰς Ἰδραν.

Καὶ ἄλλοτε συνδιαλεγόμενοι εἰς τὴν τῶν Κορρῶν πλατείαν σ' ἐφανέρωσα ὅσα ἰστοχαζόμενα ἀναγκαῖα εἰς σύστασιν τακτικοῦ Δικανικοῦ, καὶ νῦν ἐγγράφως ἐκθίτω τὴν γνώμην ἐκείνην, τὴν ὁποίαν περιπατοῦντες εἰς τὴν ἐνταῦθα πολιτικὴν ἀγορὰν σὲ ἐτήλωσα, ὅτι δηλαδὴ χρεωστοῦν οἱ κριταὶ νὰ γνωρίζωσι τὴν Νομοδιδασκαλίαν· καὶ κατὰ τοῦτο πολλακίς ἐσυφώνησας μετ' ἐμοῦ.

Ἡ κοινωνία παραχωροῦσα τὴν δύναμιν εἰς ἀνθρώπους τινὰς νὰ ἐρευνῶσι καὶ ἐξετάζωσι τὰς πράξεις τῶν μερικῶν μελῶν τῆς, διὰ νὰ προσάπτουν τὴν ἰδίαν αὐτῇ; θέλουν, τουτέστι τοὺς νόμους, εἰς τὰς διαφόρους περιστάσεις, ἰστοχάσθαι εἰς πᾶσαν ἐποχὴν νὰ ἐμπιστευθῇ τοιοῦτον ἱερὸν καθῆκον εἰς ἀνδρας εἰδημόνας τοῦ δικαίου, ὡς λέγει καὶ ἡ Παλαιὰ Γραφή «*elige tibi viros sapientes [i] timentes Deum, in quibus sit iustitia...*» et constitues ex

(1) Ὅτι δὲ οὕτως ἔχει τὸ πρῶτον τοῦτο, δύναται καθεὶς νὰ πληροφορηθῇ ἀκριβέστερον ἀπὸ τὸν Οὐλπιανὸν ff. L. I §. Proinde de orig. juris. Ἀπὸ τὸν Κουιντιλιανὸν βιβλ. α' καὶ ζ', οἵτινες λέγουσιν ὅτι εἰς τὴν σοφίαν ἐμπεριέχεται ἡ γνώσις τοῦ πολιτικοῦ δικαίου, καὶ ὅτι πολλακίς μεταχειρίζεται ἡ λέξις αὕτη διὰ νὰ φανερόνται ἡ Νομοδιδασκαλία. Ὁρα καὶ Ραδεδίκον βιβλ. Α' κατ. 27.

« *ei qui iudicant populum* [1] καὶ οὐ σεαυτῷ σκέψαι ἀπὸ παντὸς τοῦ λαοῦ ἄνδρας σοφοὺς, θεοσεβείς, ἄνδρας δικαίους... καὶ κρίνουσι τὸν λαόν... ὅταν ἂν αἱ θεωρίαι τοιούτου δικαίου δὲν ἐγνωρίζοντο κατὰ τὰς ἐξουσίας συναθροίσεις τῶν ἀνθρώπων, τοῦλάχιστον εἰς ἐκείνους, εἴτινες ἠθελούνη πείραν τῶν κοσμικῶν πραγμάτων, καὶ ἐσκέφθησαν περὶ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν.

Τοῦ παραδεχθέντος μᾶς μένει νὰ ἐξετάσωμεν, ἂν ἔαν χρεωστοῦν ὅσοι ἐκλείπονται παρὰ τῆς Κυβερνήσεως τῶν, διὰ νὰ ἐνεργούν τὴν δικαιοσύνην, νὰ ἐκτελέσωσι τὴν Νομοδιδασκαλίαν, καὶ βέαν ἡ ἐποχὴ αὕτη προσφέρῃ ἄνδρας ἐκτελέσαντες τοῦ δικαίου μεταξὺ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Ὡς ὁμοῦς ἔμβω εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν δύο τούτων ἀντικειμένων, κρίνω ἀναγκαῖον νὰ εἰδοποιήσω τὸν ἀναγνώστην, ὅτι ἡ κρίσις μου θέλει βαδίσαι μόνον καὶ μόνον εἰς ὅσα ἀποβλέπουν τὸ ἐγκληματικὸν δίκαιον, ὡς τὸ μέρος ἐκείνου τοῦ ὁποῖον ἀπαιτοῦν περισσοτέρην φιλοσοφίαν ἀφίνει κἄποιον διάστημα τὸν κριτὴν νὰ σκερθῇ, κατὰ διαφορὰν τοῦ πολιτικοῦ δικαίου (*diritto civile*), τὸ ὁποῖον ἐπίδῃ θετὸν (*positivo*), ἐπιβάλλει ἀφύκτως τὴν γνώσιν αὐτοῦ, χωρὶς νὰ δύναται ὁ κριτὴς νὰ ἀπομακρυνθῇ παντελῶς ἀπὸ τὰς ἐντολὰς τοῦ. Ἐμβαίω λοιπὸν εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ πρώτου ἀντικειμένου.

Ἀναγκάζονται τινες, ὅτι ἕνας τακτικὸς νοῦς, καὶ χωρὶς μεγάλης σπουδῆς τῆς Νομοδιδασκαλίας, ἀρκεῖ εἰς τινὰ κριτὴν διὰ νὰ ἐκτελέσῃ τὰ πρὸς τὴν κοινωνίαν καθήκοντά του. Ἀλλὰ πῶς δύναται νὰ καταστήσῃ ἕνας τοιούτος κριτὴς μίαν μέθοδον, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἐκάστη ἀπόφασίς του νὰ πνέῃ δικαιοσύνην καὶ ἐπιείκειαν, ὅποταν στερῇται τῆς βαθυτάτης γνώσεως τῆς Νομικῆς ἐπιστήμης, ἡ ὁποία πρέπει νὰ τὸν ὀδηγήσῃ εἰς πᾶσαν περίστασιν; ἔνῳ κατὰ τὸν Κικέρωνα πρέπει εἰ κριταὶ *jurisconsultos* (*esse*)... *et proficiantur a legibus, et jure civili* [2].

Μία τοιαύτη ἀρχὴ δύναται νὰ παραδεχθῇ, ὅταν οἱ κριταὶ πρέπη νὰ κρίνωσι περὶ τοῦ πράγματος (*de facto*), καὶ κατὰ τοῦτο συμφωνοῦν ὁ τε ἀθάνατος Βασιλεὺς, καὶ ὁ περίφημος Φιλαγγέριος, καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν ἐγκληματικῶν πραγμάτων συγγραφῆς, τῶν ὁποίων ὁ πρῶτος λέγει «*che un semplice, ed ordinario buon senso sia meno fallace che il sapere di un giudice assuefatto a voler trovar rei, e che tutto riduce ad un sistema fattizio impostato da' suoi stadj*» [3]. Ὁ δὲ Φιλαγγέριος φυλάττων τὴν γνώμην ταύτην λέγει «*per esaminare la verità di un fatto basta una buona logica, che più frequentemente ci vien data dalla natura, di quello che non si acqui- sti colParte*» [4]. Ἀλλ' ἐπειδὴ κατὰ τὴν σημερινὴν διαδικασίαν οἱ αὐτοὶ κριταὶ πρέπει νὰ κρίνωσι καὶ κατὰ δίκαιον (*de jure*), διὰ τοῦτο ἀναγκάσις ἀπαιτεῖται παρὰ τῶν κριτῶν ἡ γνώσις τοῦ δικαίου. Πλὴν καὶ ἔαν θελήσωμεν νὰ διαχωρίσωμεν τοὺς κατὰ πρᾶγμα ἀπὸ τοὺς κατὰ δίκαιον κριτάς, καθὼς εἰς πολλὰς Νομοθεσίας ἀκολουθεῖ, μὲ φαίνεται ὅτι ἀναμφιβόλως χρεωστοῦν οἱ πρῶτοι νὰ γνωρίζωσι τὸ μέρος ἐκείνου τοῦ δικαίου, ἡ μᾶλλον εἰπεῖν, τῆς φιλοσοφίας, τὸ ὁποῖον πραγματεύεται περὶ τῶν ἐνδείξεων καὶ ἀποδείξεων, διὰ ν' ἀποδείξωσι τὸ ἀληθές μίᾳ πράξεως· καὶ τῶντι πῶς θέλει ἀποφασίσαι ὁ κριτὴς, ἔαν μίᾳ ἐγκληματικῇ πράξει εἴν' ἀληθὴς ἡ ψευδής, ἡ ἀεὶ βέβαιος, χωρὶς ν' ἀποδείξῃ πρῶτον, ἔαν ὑπάρχῃ ἡ νομικὴ ἀπόδειξις τῆς ῥηθείας πράξεως; καὶ πῶς ν' ἀποδείξῃ, ἔαν ὑπάρχῃ τοιαύτη ἀπόδειξις, ἔαν δὲν γνωρίζῃ πρότερον ποῖα εἶναι ἡ παρὰ τοῦ νόμου ἀπαιτούμενη ἀπόδειξις; ἔαν π. χ. μίᾳ ἀναφερομένη εἰς ἐγκληματικὸν Δικαστήριον πράξις συνοδεύεται ἀπὸ ἐνδεικτικὴν τινα ἀπόδειξιν (*prova indiziaria*), χρεωστοῖ οἱ κατὰ πρᾶγμα κριτῆς νὰ γνωρίσῃ ὁποῖα καὶ πόσα ἐνδείξεις ἀπαιτοῦνται διὰ νὰ καταστήσῃ ἡ νομικὴ ἀπόδειξις, καὶ πῶς αἱ ἐνδείξεις αὗται δύνανται ν' ἀναιρεθῶσιν ἀπὸ ἄλλας τοῦ ἐγκαλουμένου ἐνδείξεις καὶ ἀπὸ νέας ἀποδείξεις παρομοίως, ἔαν εὐρίσκωνται μάρτυρες αὐτόπται τῆς πράξεως, ἀναγκάσις ἀπαιτεῖται παρὰ τῶν κριτῶν νὰ ἐξεύρωσι ποῖα εἶναι ἡ μαρτυρικὴ ἀπόδειξις (*prova testimoniale*), τὴν ὁποίαν ὁ νόμος θεωρεῖ ὡς τελείαν, καὶ ὁποῖα εἶναι τὰ παρ' αὐτοῦ ζητούμενα διὰ νὰ ἐγκρίνῃ ἱκανὸν ἕνα τινὰ μάρτυρα. Ἰδοὺ λοιπὸν ὅτι μετὰ τοῦ ἐρῶν λόγου ἀπαιτεῖται προσέτι καὶ μίᾳ τακτικῇ γνώσει τῶν εἰς ἀποδείξεις καὶ ἐνδείξεις ἀποβλεπόντων νόμων, διὰ νὰ κρίνῃ ὁ κριτὴς περὶ τοῦ πράγματος, τούτοις περὶ τῆς ἀληθείας, ἡ ψεύδους, ἡ ἀδεακτικότητος τινος πράξεως.

Ὅτι δὲ μίᾳ ἐντελεστάτῃ γνώσει τῶν νόμων, τῆς ἐννοίας, καὶ αἰτιῶν αὐτῶν, δὲ ἀεὶ βέβαιαν, εἴν' ἐπὶ ἀναγκαιοτέρα εἰς τοὺς διοριζμένους νὰ κρίνωσι κατὰ δίκαιον κριτάς, εἰς τρόπον ὅστε χωρὶς μίᾳ τοιαύτης γνώσεως καὶ κριτῆς δὲν δύναται σαφῶς καὶ δικαίως νὰ κρίνῃ τὰς ἐγκληματικὰς πράξεις, τοῦτο μεταβαίω νὰ ἐξετάσω καὶ ν' ἀποδείξω πλέον ἐκτεταμένα.

Εἰς κἄμιαν πρᾶξιν ἴσως δὲν ἐμφαίνεται τόσον φανερά ἡ ῥηθείσα ἀρχή, ὅταν, ὅσοι ὁ κριτὴς, ἐκτελέσαντες τῆς πράξεως, ἔτι κατασταίνει τὸ ὑποκείμενον τῆς κατηγορίας εἰς τὴν σχέσιν αὐτῇ, μὲ τὸν νόμον, ὁ ὁποῖος πρέπει νὰ ἐφαρμόσῃ, μεταβάλλῃ εἰς τὸ νὰ ἐξετάσῃ τὴν πρᾶξιν θεωρουμένην εἰς τὴν αὐτῇ ἡλικίᾳ καὶ εἰς τῆς περιστάσεως προσεκτικότητος τοῦς διαφοροὺς βαθμοὺς καὶ τῶντι μίᾳ πράξει ἐμπορεῖ νὰ γένῃ μὲ προμελέτην, ἡ εἰς τὴν ὁρμὴν βραδύτης τινος πάθους, ἡ μικρὰ ἡλικία δύναται νὰ προάξῃ τὴν πρόληψιν ὅτι ἐπράχθη δι' ἑλλειψὴν κρίσεως, δύνανται ἐπίσης νὰ εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀπρονοήσεως, ἡ τυχεροῦ τινος συμβάντος, τέλος διάφορα ὑποκείμενα ἐμποροῦν νὰ συντρέχωσιν εἰς τὴν αὐτὴν πρᾶξιν, χωρὶς ὁμοῦς νὰ ὑποκείνται ὅλα ἑαυτοῦ εἰς τὸν αὐτὸν βαθμὸν τῆς προσεκτικότητος, εἰς αἰτίαν τῶν πολλῶν

διαφορῶν, ἀποποῖα εἰδύοντο ν' ἀνακαλυφθῶσιν εἰς τὴν χαρακτῆρα ἡ εἰς τὴν ἐπιρροίαν τῶν φυσικῶν εἴτε ἠθικῶν πράξεων ἐκάστου τῶν ἐνόχων. Ὅθεν πῶς ἐμπορεῖται ὁ κριτὴς εἰς τὰς ὑπαλλήλους ταύτας φιλονεικίας νὰ διατάξῃ τὴν αὐτεξουσιότητά του, καὶ ν' ἀφαιρῇ εἰς μίαν κρίσιν, χωρὶς νὰ μελετήσῃ πρότερον ἐκείνο τὸ ἀδιχώριστον μὲ τὴν Νομοδιδασκαλίαν μέρος τῆς φιλοσοφίας, τὸ ὁποῖον θέτει τὰς ὁδηγίας διὰ τὴν ζυγίσαν τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων ὡς πρὸς τὴν αὐτῶν ἡλικίαν, διὰ νὰ διορίσῃ τῆς προσεκτικότητος τοῦς βαθμοὺς, εἰ ὁποῖοι ν' ἀνταποκρίνονται μὲ τοὺς βαθμοὺς τῆς ἐσωτερικῆς βαρύτητος ἀναγνωρισμένης εἰς τὰς ἰδίας αὐτὰς πράξεις;

Δυσκόλως λοιπὸν καὶ μάλιστα ποτὲ δὲν θέλει κάμει ὁ κριτὴς ἕνα ὁρμὴν ὑπολογισμῶν τῶν βαθμῶν τῆς ἐσωτερικῆς διαθέσεως τοῦ ἐγκληματικῆς καὶ τῶν διαφορῶν τῆς ἐξωτερικῆς πράξεως βαθμῶν, εἴτε θέλει σχηματίσῃ μίαν εὐθείαν ἀναλογίαν τοῦ πολιτικοῦ συμφέροντος μὲ τὴν προσεκτικὴν ποσὴν, εἴτε θέλει μετᾶ τὴν βαθμὸν τῆς πιθανότητος (*della probabilita*) ἐκάστης τῶν ἀναφερομένων ἀποδείξεων, ἐνδείξεων, καὶ προλήψεων, εἴτε θέλει κάμει μίαν ὁρμὴν κρίσιν ὅλων τῶν ἀπορριπτῶν πιθανοτήτων, καὶ ζυγοσταθμίσει τὰς ἀποδείξεις μὲ τὰς ἐναντιώσεις, τὰς ὁποίας εἰδύοντο ὁ κατηγορούμενος νὰ κάμῃ, εἴτε θέλει προσδιορίσῃ τὴν ἑξίαν τῶν τοιούτων ἐναντιώσεων ἀναφερομένων εἰς πᾶν εἶδος προλήψεων, ἐνδείξεων καὶ ἀποδείξεων, εἴτε θέλει ἀναλύσει αὐτὸς τὰς ἐναντιώσεις, καὶ ἐξάξῃ τὸ νόμιμον ἀποτέλεσμα, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου, χωρὶς νὰ λανθάνῃ, ἔχει νὰ στήσῃ τὴν ἀπόφασίν του, ἔαν δὲν ἔαμε βαθυτάτην σπουδὴν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, τοῦ κοινωνικοῦ συστήματος, καὶ τῆς πολιτικῆς Νομοδιδασκαλίας.

Κ' ἐδῶ παύει, ὦ φίλε, ἡ ἐξέτασις τοῦ πρώτου μέρους, τὸ ὁποῖον κρίνω ἀναγκαῖον νὰ κλείσω μὲ τὴν ἀκολουθοῦν πρὸς ὅρατος τῆς κοινωνίας παρατήρησιν. Ὅταν πρόκειται λόγος περὶ ἐμπιστεύσεως καὶ ἐκτελέσεως τῶν νόμων, πρέπει τὸ ἔθνος νὰ ἐκλέγῃ ἄνδρας, εἴτινες ἐσκέφθησαν βαθέως εἰς τὸν κωδίκαν τῆς ἀνθρωπότητος, εἰς τὸν διοργανισμὸν καὶ τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου, εἰς τὰ τέλη, βάσεις καὶ δεσμοὺς τοῦ κοινωνικοῦ βίου, ἐκκαλιέργασαν τοὺς πολιτικὸς νόμους, καὶ συνέλαβαν τὴν ὁρμὴν ἐννοίαν αὐτῶν μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ λόγου, καὶ ὅχι διὰ τῆς μόνης αὐτῶν ἐξουσίας.

Ἡ ἐξέτασις τοῦ β' μέρους, τούτεστιν ἔαν ἡ ἐποχὴ αὕτη προσφέρῃ ἄνδρας τοιούτους (εἰδόμενος ὅχι τοῦ δικαίου), μὲ φαίνεται ὅτι δὲν ἐπιδέχεται μεγάλην ἐκτασίαν, διότι, ἀφοῦ στρέφεται τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὰ χρεονικά τῆς παιδείας, προτοῦ ἡ φωνὴ τῆς ἐλευθερίας τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους ἀκούσθῃ εἰς τὴν εἰκουμένην, θέλει ἰδεῖ ὅτι οἱ περισσότεροι τῶν φιλοκόμενων ἐμμενῶν μᾶς κατεγίνοντο ἡ εἰς τὴν φιλολογίαν, ἡ εἰς τὴν ἱατρικὴν, ἡ εἰς τὰ μαθηματικά, καὶ οἱ ὅμοιως σχεδὸν δὲν διέτρεχε τὸ στάδιον τῆς Θεμελίας. Οἱ μὲν ἔπαινον αἱ ἀληθῶς μὲν ἔγειναν ἐνδοξεῖς εἰς τὸν λαμπρὸν τῆς ἀγῶνα, ἀλλὰ καὶ οἱ κατεστάνοντες σχεδὸν ἀχρηστοὶ εἰς τὴν φιλοπόνησιν μᾶς Ἑλλάδα, διότι ἐπιστρέφοντες ἀπὸ τὰς ἀκαδημίας τῆς Εὐρώπης μετέδιδον τοὺς καρπούς τῆς εἰς τοὺς νόμους τριότητος τῶν εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν πατρίδα. Ὅθεν ἀφόβως δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι ἡ πατρίς μας τὴν σήμερον εἶναι πάντῃ ἐλλειπής τοιούτων ἀνδρῶν. Ἐάν δὲ δυσχυροσθῇ, ὅτι καὶ ἐνταῦθα εἰς τὴν καθέδραν τῆς Κυβερνήσεως εὐρίσκονται πολλοὶ συνήγοροι, τοῦτο *credat judex non ego*. Ἐλαβὼν ἀρκετὰ τεκμήρια τῆς παιδείας καὶ τῶν ἀρχῶν τῆς ἠθικῆς τῶν, παρατηρῶν τὰς ὑπερασπίσεις τῶν διαφορῶν, τὰς ὁποίας παρουσιάζουν εἰς τὰς προσωρινὰς ταῦτα Δικαστήρια, διὰ νὰ τοὺς ἐξαίρῃ ἀπὸ τῆς σειρᾶς τῶν εἰδόμενων ἀγαθῶν, καὶ φιλοφρόνων συνηγορῶν. Καὶ μὲν βλέπω καὶ ἐγὼ πλῆθος τοιούτων συσσωρευμένων ἐνταῦθα, ἀλλ' οἱ τοιοῦτοι ἀσυνείδητοι ὄντες (οἱ περισσότεροι) χωρὶς χαρακτῆρα, καὶ πλήρεις αἰσθητικῆς, καταθεύρουν τὴν κοινωνίαν, καὶ ἀτιμάζουν τὸ Δικαστήριον πρὶν ἀκόμη λάβῃ τελείαν σύστασιν, διὸ καὶ ἐλευθέρως ἐμπεροῦμεν νὰ εἰπώμεν μὲ τὸν Ἰταλὸν ποιητὴν.

«*Gente, a cui si fa notte innanzi sera.*»

Ἀλλὰ μεταξὺ τοῦ ὅχλου αὐτῶν πρέπει γὰρ ἐξαίρῃ μερικοὺς, εἴτινες, ἔνῳ καὶ δὲν συμμετέχουν τῆς γαταπείσεως ἠθικῆς τῶν λοιπῶν, περιπατοῦν ὁμοῦς εἰς τὸ σκοτὸς, καὶ ὁ περιπατῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ οὐκ εἰδὲ ποῦ ὑπάγει, λέγει τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον (1).

Ἐμπορεῖ ὁμοῦς νὰ εἰπῇ τις ὅτι ἐνῳ ἀποκρύβουν ἡ ἐπαναστάσις, πολλοὶ τῶν ἐμμενῶν μᾶς κατεγίνοντο εἰς τὴν Νομικὴν ἐπιστήμην, γνωρίζοντες πόσον ἀναγκαῖα ἦτοτε καταστήσῃ μίαν ἡμέραν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ τοῦ εἶναι αὐτοί; ὡς φανερωθῶν νὰ τοὺς γνωρίσωμεν, ἡ περίστασις τὸ καλεῖ νὰ ἐπιφορτισθῶσι τὴν ὑπεράσπισιν τῶν μελῶν τοῦ ἔθνους.

Καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἔπρασαν φάσμα, διότι ἐξηγούν τὸν Γαλλικὸν κωδίκαν, μὴ ἐμμέλῳντες ποτὲ εὐδὲ τοῦ δακτύλου τὸ ἄκρον εἰς τὴν πηγὴν τῆς Νομοδιδασκαλίας, τούτεστιν εἰς τοὺς παλαιούς Ρωμαίους νόμους, ἀλλὰ

«*audentes fortuna juvat.*»

Εἶπεν ὁ Ὁράτιος.

Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα, φίλε, εἶναι ὅσα ἔκρινα νὰ ἐκδίσω πρὸς ἀποδείξιν τῆς προτάσεώς μου, ἔαν δὲ στοχασθῇ τις ὅτι κατὰ τὸ πρέπον ἐλευθέρως ὁμιλήσῃ, τοῦτο παραλείπω εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ φίλου τῆς ἀληθείας, καὶ τοῦ ἀγαπῶντος τὸ δημόσιον συμφέρον τοῦ ὁποῖου χρέος ἀπαραίτητον κρίνω νὰ δημოსύῃ τὰ ἀληθείας ἐκείνας, ὅσας νομίζῃ τεινύσας εἰς βελτίωσιν τῶν ὁμογενῶν του.

Σὺ δὲ ὑγίαινε καὶ εὐτύχει.

Ἐξ Αἰγίνης, τὴν 30 Φεβρουαρίου 1829.

Ὁ σὸς, Ἰωάν. Βεάκης.

(1) Ἐξέδος κεφ. ιγ. 31.

(2) Cicero in Philip IX.

(3) De delictis et delictis Pen. S. VII.

(4) Delle Leg. Crim. parte IV. art. 6.